СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 157. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 15-го серпня 1944. No. 157. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, August 15, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПІСЛЯВОЄННА РЕКОНВЕРЗІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ В ПОЛОВИНІ СЕРПНЯ

ВАШИНГТОН. — Рада Воєнної Продукції приготовила все потрібне, щоб розпочати виріб краму, потрібного для цивільного населення з днем 15. серпня б. р. Водночас Бюро Адміністрації Цін приготовило цінник для нововироблених продуктів. Одначе зогляду на різні труднощі фабриканти не будуть могти кинути швидко на ринок свіжі продукти. Заки пічнуть реконверзію, вони мусять виказати перед Радою Воєнної Продукції, що мають все готове до нової продукції, а саме: Машинерію, сирівці, робітників і ще окремий дозвіл на виріб цивільних дібр від окружного комітету, званого Еріа Продокшен Ордженсі Коміті.

ВИНАЙШЛИ НАДҐАЗОЛІНУ ДЛЯ НОВИХ НАДБОМБОВИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Американські хеміки винайшли спосіб продукування понад 100-октанової ґазоліни для вжитку в нових надбомбовиках, а це літаках Бі-29 і Бі-32. Майже 80 відсотків нафтових рафінерій, які досі виробляли ґазоліну з високим відсотком октан, є готові виробляти нову надґазоліну. Вони пічнуть цю продукцію на приказ воєнного департаменту, щоб уможливити американським летунам легкий перелет до Японії для її бомбардування і поворот домів в одній виправі.

ВЕЛИКІ ПОЖЕЖІ В ОКОЛИЦІ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Спека в околиці Ню Йорку триває два тижні з пересічною температурою по 95 ступнів Фаренгайта кожного дня. До невигод прибувають ще великі матеріяльні втрати внаслідок пожеж. У піднюйорській місцевости Гобокен, в стейті Ню Джерзі, погорів у пристані причал ч. 4 разом із сусідними товаровими магазинами. Вогонь почався ще в пятницю 11. серпня, але нагромаджені в магазинах припаси горять дальше. У причалі згоріли два кораблі. У пожежі загинуло трьох людей, а покалічених є понад 200. — У приморській місцевости Коні Айленд під Ню Йорком згорів в суботу 12. серпня забавовий Луна-Парк, при чім покалічилося 35 людей. — Над рікою Гудсоном, видний з горішної частини міста Ню Йорку стоїть від літ широко звісний Палисейд Амюзмент Парк. Він погорів в неділю 13. серпня. по полудні, при чому 125 людей потерпіли попарення. — З місцевости Вайлдвуд, в стейті Ню Джерзі, звідомляють, що там згорів цілий „блак" над морем, разом з хідником, при чому бизнесовці потерпіли пів міліона втрати.

УРЯД ПЕРЕБРАВ ПІД УПРАВУ ПЕРЕВОЗОВІ ФІРМИ В СЕРЕДНІМ ЗАХОДІ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт видав наказ у пятницю 11. серпня перебрати під контролю федерального уряду 103 перевозових підприємств на Середнім Заході, котрі перевозили воєнні продукти вантажними автами. Тому, що візники авт почали страйк ще попереднього тижня, а страйк грозив поширенням на цілу середне-західню територію, Бюро Оборонного Транспорту переняло на себе управу цих перевозових засобів, щоб недопустити до стримання в постачуванню воєнних матеріялів.

КОМАНДА АРМІЇ ЗАПЕРЕЧУЄ ЗАБОРОНУ ФІЛЬМИ „ВИЛСОН".

ВАШИНГТОН. — Армія признала, що вістка про заборону фільми „Вилсон" у воєнних таборах як у краю так і заморем, дісталася до преси „помилково". Команда такої заборони не видала, а лише йшла дискусія у відповідних бюрах про те, чи фільма „Вилсон" не дасть притоки до закидів, що вона причиниться до пропаганди для кандидата Демократичної Партії. Зате команда армії подала до відома, що досі заборонила 15 книжок до читання воякам. На лісті заборонених книжок є між ін. Реймонда Клепера „Вочинг ди Ворлд".

МЕТОДИСТИ ДАЮТЬ 25 МІЛЮНІВ НА ВІДБУДОВУ

ДОРГЕМ (Норт Каролайна). — Методиський єпископ Пол Н. Гарбер оприлюднив вістку, що його церква ухвалила дати $25,000,000 на розбудову церков і поміч у повоєнній Европі. Допомогою будуть обняті такі краї: Польща, Чехословаччина, Болгарія, Югославія, Італія, Еспанія, Бельгія, Угорщина і Північна Африка. Єпископ Гарбер вже незабаром виїде до Північної Африки, щоб розпочати працю.

ПРЕЗЕРВУВАННЯ ГОРОДИНИ БУДЕ ЗМЕНШЕНЕ.

КОЛОМБУС (Огайо). — Внаслідок довготривалої спеки, яка навістила східні стейти, відчувається зменшення продукції городини. Одначе презервування городини в бляшанках буде зменшене лише на 10%, як це оповіщує Веджетеблс Ґроверс Асосіейшен оф Америка.

Велика Британія згідна з Рузвелтовими плянами для забезпеки світового миру

ВАШИНГТОН. — Олександер Кадоган, британський постійний підсекретар закордонних справ, прибув сюди на чолі делеґації на конференцію для забезпеки світового миру. Конференція має розпочатися 21. серпня. На пресовій конференції Кадоган виявив, що Англія годиться на структуру міжнародного тіла для втримання миру, як це проголосив президент Рузвелт ще 15. червня. Одначе він теж виявив, що Росія не подала на письмі заяви однозгідности з американськими плянами, лише заповіла, що устно зголосить свої завваги. Не зважаючи на те, Кадоган переконаний, що конференція буде вповні успішною.

У відповідь на запити репортерів Кадоган сказав, що німецькі роботи ушкодили 800,000 домів у Лондоні, а всіх домів є там 2 міліони. Одначе роботи показалися менше страшними, ніж люди побоювалися. Він теж сказав, що населення Англії є змучене 5-літньою війною, одначе британці дотримають свого обовязку у війні на Пацифіку й будуть воювати до кінця.

ПРЕЗИДЕНТ ПОВЕРНУВСЯ З ПОДОРОЖІ ПО ПАЦИФІКУ

БРЕМЕРТОН (Вашингтон). — Президент Рузвелт повернувся в суботу 12. серпня із своєї подорожі, котру розпочав ще 13. липня, по Тихому океані та на острови Алевти. Прибувши до берегів Америки президент виголосив по радіо промову до народу, в якій зясував цілі своєї подорожі й свої помічення.

Президент висловив своє здивування над перебудовою Перл Гарбору, потім переповів розмови з провідними воєнними знавцями, як ґенералом Доґлесом МекАртуром і адміралом Честером В. Нимицом; заявив, що Японії не можна довіряти й тому треба буде побудувати цілу низку американських та аліянтських воєнних баз недалеко неї; виказав великі можливости розвитку торговлі зо Сходом та Сибіром. Вкінці заявив, що він не може знати, коли покінчиться війна, але сказав, що це залежить багато від цього, чи населення Америки буде брати участь всіми силами у воєнній продукції.

АМЕРИКА У ВЕЛИКІЙ СВІТОВІЙ ТОРГОВЛІ ПІСЛЯ ВІЙНИ

ВАШИНГТОН. — Звіт Форен Палисі Асосіейшен передбачує небувалий розвиток американської торговлі у всіх краях світу, коли Америка не замкнеться в тісних рамцях своєї державности та ізоляціонізму. Отже звіт робить участь Америки у всесвітній торговлі залежним від політики самої Америки.

Британський премієр конферує з югославським маршалом Тітом

ЛОНДОН. — Асошіейтед Прес подає, що в Римі відбулася конференція між британським премієром, Винстоном Чорчилем, ген. Брегоном Б. Сомервилем і Робертом Патерсоном, помішником секретаря війни Злучених Держав, та маршалом Тітом і Іваном Субасічом, премієром югославського уряду на вигнанню. Заповідають, що незабаром станеться щось дуже важне на „терені довкола Середземного моря".

В ІТАЛІЇ ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ СЕРІОЗНУ ПОЛІТИЧНУ КРІЗУ

РИМ. — В Італії, як доносять американські кореспонденти, нема згоди. Навпаки, іде до нового розколу. Кажуть, що новий уряд з премієром Бономі знайдеться за кілька днів у дуже прикрому положенню, як тільки перебере адміністрацію міста Риму. Кажуть далі, що новий уряд репрезентує шість партій, але є тих партій ще більше, що не зістали узгляднені, з яких найважніші: републиканська і демократична.

ДЕЯКІ СЦЕНИ З ВИЗВОЛЕНОЇ ФРАНЦІЇ

МОНТ СТ. МІШЕЛЬ (Франція). — Гаролд Дені, кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, дає прекрасний опис Монт Ст. Мішель, воєнного цвинтаря з минулої світової війни, що якимсь чудом не зістав торкнений цею війною. Він, як відомо, був до війни центром різних екскурсій. В часі війни замешкували там в прекрасних готелях німецькі офіцири, будучи на відпустці, а тепер є там американці. Є ще інші околиці, пише кореспондент, що виглядають цілком так, якби не зазнали в нічому війни. Це діється тому, що американські частини дуже скоро наступають, а німці скоро відступають, а тим самим цілі полоси не зазнають слідів війни. Ввійшовши в таке щасливе село чи місточко, пізнати німецьку окупацію хіба по коротко обстриженім волосю дівчат, яких покарано тепер ось так за те, що ходили з німецькими вояками чи офіцирами. Теж усюди шукають за тими, що співпрацювали з німцями. Це все, що нагадує подекуди війну.

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО ПАРИЖ БУДЕ ВЗЯТИЙ ЗА ДЕСЯТЬ ДНІВ

БЕЙЄ (Франція). — Андре ле Трокер, французький комісар для визволених територій, заповів, що Аліянти здобудуть Париж впродовж наступних 10 днів. Каже, що зараз перенесеться до Парижа ґен. де Ґоль та французький уряд, що є в Альжірі. Найбільша жура буде в тому, щоб доставити Парижеви поживу, бо місто голодує.

ПОПАДАЄТЬСЯ В АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОЛОН САМА „СМЕТАНКА". — На образку бачимо найзавзятіших нацистів, німецьких офіцирів з штурмової другої тенкової дивізії, що попали в американський полон біля Авранш в Франції. Їх допитують, заки вишлють до табору полонених. Особливо питають про те, як нацисти готуються до війни в — 1964 році.

100,000 НІМЦІВ ПРОБУЄ ВИДОБУТИСЬ З АЛІЯНТСЬКОЇ ЗАСІДКИ В НОРМАНДІЇ

НАЧАЛЬНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американські кореспонденти пишуть, що ті, що знають німецьку армію з часів її „бліцкріґів", тепер її не пізналиб, як побачилиб, як вона втікає між Арґентан і Фалез, щоби виминути цілковите знищення. В отій аліянтській засідці находиться тепер дві німецькі армії, Пята і Сема, в силі 100,000 вояків. Їх торощить безнастанно аліянтська летунська сила. За ними жене американська армія ґен. Бредлі. Дороги, як описують, завалені залишеним німецьким добром, возами, тенками, гарматами. Теж оголошують, що досі полонено 150 тисяч німців. Уже з цього видно, яку німці понесли поразку.

ПРИЗНАННЯ АЛІЯНТСЬКИМ ПОВІТРЯНИМ СИЛАМ

НАЧАЛЬНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИМ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Так якби не істнувала вже теж і горда німецька „Люфтваффе", що була довгими роками пострахом. В Франції над полями битв горує Аліянтська Повітряна Сила. Цілком слушно підносять, що загал так привик до щоденних летунських бомбардовань, що мало вже звертає уваги на різні статистичні дати, що їх оголошується у звязку з активністю летунів. Та так є, що вони причиняться дуже багато до успіхів на самому фронті.

В ФЛЬОРЕНЦІЇ БОРОТЬБА МІЖ ІТАЛІЙЦЯМИ.

РИМ. — Британська Восьма Армія, що прямує на Фльоренцію, заняла місто Емполі над рікою Арно, і є віддалена від Фльоренції яких 15 миль. Та в самому місті нема вже німецької залоги. Але зате є вулична боротьба між італійськими партизанами і фашистами. Це спинює довіз поживи до голодуючого міста, яка то справа належить тепер до Аліянтського Воєнного Управління. Навіть не можна довести води і ліків для хорих і ранених. Коли зважити, що місто має до 300,000 населення, то легко зрозуміти, яку величезну трудність прийдеться Аліянтам тепер перебороти, щоб доставити поживу.

В НАПРЯМІ НА ВАРШАВУ.

ЛОНДОН. — З совєтських звідомлень виходить, що совєтські війська почали наближатись до Варшави, столиці Польщі, де ведеться боротьба між польськими повстанцями і німецькою залогою. Кажеться, що совєтська армія є вже віддалена від міста на яких 11 миль. Найбільші успіхи мають Совєти в Естонії, де находяться уже 93 милі від Ризького заливу. Теж кажеться, що вбито або полонено 63,636 німецьких вояків та офіцирів.

ОБІЙДЕТЬСЯ БЕЗ ІНВАЗІЇ ЯПОНІЇ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Адмірал Честер В. Нимиц заявив, що коли іде про безумовну японську здачу, то вона може наступити і без інвазії властивої Японії. Тут може заважити уже сама аліянтська летунська сила з своїми бомбардуваннями. Та з цього годі заключати, що ми не готуємось до інвазії. Це теж не означає, щоб Аліянти не окупували Японії. Це остання буде потрібне, щоб знищити японську мілітарну силу в такий спосіб, щоб Японія не могла знов стати агресором. Адмірал Нимиц теж сказав, що не має слів похвали для високої моралі американських вояків та їхньої хоробрости.

ЗАТОПЛЕНО ПЯТЬ ВОРОЖИХ КОРАБЛІВ.

ЛОНДОН. — Британська фльота переводить бльокаду цілого французького побережа, щоб не дати німцям змоги вивтікати з французьких портів. Там теж приходиться зводити часті боротьби. Останнє звідомлення Адміраліції подає, що в одній з останніх таких морських сутичок затоплено пять німецьких кораблів, при чому не понесено ніяких втрат.

„ВИЗВОЛЬНА АРМІЯ" В АЛЬБАНІЇ.

БАРІ (Італія). — В аліянтській команді зявився полк. Бедрі Спагуї як висланник Альбанської Національної Армії Визволення, що має виносити 40,000 осіб, з [illegible]анням дати повстанцям більше зброї й амуніції.

ДЕРЖИТЬСЯ ЯК „БОЖЕВІЛЬНИЙ".

З АМЕРИКАНСЬКИМИ ЧАСТИНАМИ В ФРАНЦІЇ. — Асошіейтед Прес подає, що американці штурмують уже кілька днів пристань-фортецю Ст. Мальо, в якій держиться полк. Андреас фон Авлок з невеликою частиною останків німецької залоги. Більшість залоги піддалася, користаючи з американських заклцків не проливати марно крови, бож положення фортеці безнадійне. Та згаданий полковник, що цілком нагадує божевільного, користаючи з природного положення фортеці, що сприяє обороні, рішив мабуть боротись до останка і не піддається. Це коштує багато непотрібних жертв з двох боків.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи		Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЦЕ „У НАРОДІВ ВОЛЬНИХ КОЛІ"?

Націстівські грабіжники залишають отсе решту загарбаних ними українських земель. На ті землі входять совєтські війська, в яких рядах є велике число теж і синів України. Вояки ті, як бачимо, віддають життя, чи його наражають, за звільнення тих земель від німецьких наїздників в подібний спосіб, як американські чи англійські вояки кладуть голови за звільнення Франції. Отже тут і там, коли іде про військо, то воно дійсно визволяє. Тільки є одна велика ріжниця між Францією і Україною. В Франції по військовім визволенню наступає чи наступить здійснювання визволення рідною владою. І саме те є рішальним щодо цього, чи американсько-британське визволення є справжнім визволенням Франції, чи іншою формою підданства чи неволі. Щодо Франції, то не улягає ніякому сумніву, що там не буде панувати ні американська, ні британська влада, та що ні Лондон, ні Вашингтон не будуть диктувати Франції й французькому народови, хто має бути президентом краю, його премієром, чи міністром закордонних справ і т. п. І тому цілий світ, включно з французьким народом, говорить правду, коли говорить про дійсне визволення Франції. Але чи таке можна сказати про українські землі, що їх звільняє совєтська армія? Ні. Тому саме, крім большевиків, ніхто не говорить про справжнє звільнення України, а тільки про прогнання з неї націстівських наїздників і грабіжників. Цеж ясне, що по націстах приходить на українські землі чужа влада, яка хоче на тій землі оставати на те, щоб тими землями правити без згоди населення. А таке ніякий шануючий себе нарід не назве по добрій волі „визволенням", а тільки назве чужою займанщиною або неволею. Визволенням можуть це називати тільки ті з того народу, яких неволя навчила, як писав Іван Франко, „на лапки ставати" і „лизати ту руку, що її бє". Ось такими є наші большевики в Америці й ті, що до них пристають і говорять та пишуть про „вільну і визволену Україну". Вони затратили усякий змисл, коли іде про розуміння ідеалів українського народу; ось таких, що їх висловив Франко, бажаючи у поетичній формі, теж і українському народови засяти „у народів вольних колі" і глянути вже раз „як хозяїн домовитий по своїй хаті і по своїм полі". Ось ті раби не мають найменшого відчуття навіть того, на якій землі вони живуть, та як американський нарід розуміє ідеали індивідуальної й національної свободи. Людей у неволі, там в Україні, можна виправдувати, як під батогом, тюрмою і загрозою смерти, пишуть чи говорять так, що неначе „лижуть ту руку, що її бє". Але тут, в вільній Америці, нема і не може бути ніякого виправдання для такого „лизання" і говорення, що тепер уже український нарід „визволяється" і є вже „у народів вольних колі". Як таке, говориться чи пишеться, то це просто наруга над ідеалами свободи; наруга над українським народом і над його геройськими змаганнями до справжньої свободи.

До членства Українського Народного Союзу

Головна Контрольна Комісія У. Н. Союзу перевела основну контролю майна, діловодства, орґанізаційного зросту і життя орґанізації та ось цею відозвою ділиться з членством Українського Народного Союзу і з усім українським громадянством з певними фактами про ту велику працю, яку веде Український Народний Союз для добра Злучених Держав, України, українського громадянства і союзового членства. Зокрема треба про все те згадати з нагоди 50-ліття У. Н. Союзу. І треба те все навіть підкреслити! А це тому, що в часі загального застою орґанізаційного життя в Америці, в часі, коли до народно-орґанізаційної праці не то, що нема наших охотників, але бракує навіть платних робітників, знаходяться таки ревні працівники для збільшування рядів У. Н. Союзу і тому ті ряди ідейних Союзовців, як бачимо, навіть у теперішних для орґанізування важких часах далі постійно зростають. Підкресляємо далі, що орґанізація наша враз з своїм членством стоїть непохитно при своїх американських ідеалах, помагає усіми силами нашій державі в воєнних зусиллях, а заразом вірна тим ідеалам, що є в серцях наших людей, і звязані з українським іменем та обороною поневоленого українського народу в Европі на вільне й самостійне життя. Ось-тому вона як зірка ясна присвічує усім тим, що раді працювати для загального добра. Теж зазначимо, що такі видавництва У. Н. Союзу як Історія України, Богдан Хмельницький, чи Історія Української Літератури, підносять українське імя, інформують американців про український нарід та здобувають нам нових приятелів серед американського світу.

А тепер кілька слів про те, як представляється Український Народний Союз з нагоди свого 50-ліття фінансово, морально і чисельно?

Контрольна Комісія стверджує, що Український Народний Союз стоїть фінансово краще як колинебудь перед тим. За перший піврік цього року майно його зросло на нових 310,979.50 долярів. Іде тепер до того, що майно У. Н. Союзу буде зростати в недалекій будучности кожного року вже на один міліон долярів, не зважаючи на те, що є великою журбою Екзекутиви інвестовання гроша в такий спосіб, щоби дістати відповідні приходи, Український Народний Союз виплатив цього року своїм членам поверх 74 тисячі долярів титулом дивіденди! Це є доказом, що фінансова господарка У. Н. Союзу є здоровою та що Союзові інвестиції приносять належні доходи.

Та коли іде про чисельний зріст У. Н. Союзу, то тут годі його перехвалювати. Правдою є, що за перший піврік Ювилейного Року У. Н. Союз зріс на 1208 нових членів, та що це більший приріст, як бувало досі. Але на Ювилейний Рік він рішучо замалий і невистарчальний.

Бо не зважаючи на війну, брак орґанізаторів, брак часу у відділових секретарів, воєнні обставини, і що щеб не вичисляти, фактом є, що тепер всякі бизнесові підприємства зростають і виказують зиски. Вже не можна нарікати на депресію, якою ми так довго себе боронили, бо вже перейшли ті біблійні „худі" літа а настали „товсті". Є уже великі кадри молодих людей українського роду і що річно прибувають нові — яких можна і треба вписати в ряди У. Н. Союзу. І це треба зробити тепер, в часі Ювилейної Золотої Кампанії!

Головна Контрольна Комісія на підставі переглянеої кореспонденції, стверджує ще й високий моральний стан членства У. Н. Союзу, що в теперішні переломові роки є для нас усіх добрим свідоцтвом. Теж згадаємо, що членство У. Н. Союзу взяло масову участь в україньскій 5-міліоновій бондовій кампанії, переведеній Українським Конґресовим Комітетом, а У. Н. Союз та його відділи і члени стали тут на першому місци, даючи тим доказ, що наша братська орґанізація і його ідейне членство сповняють свої обовязки супроти нашої держави — ділом а не тільки словом. Ось ця братська орґанізація та її члени почуваються теж до обовязку несення помочі своїм братам на Україні. А що закроюється тепер нова праця на тому полі, то є надія, що по налалнаню акції та усуненню всіх перешкод, У. Н. Союз — разом з іншими українськими організаціями і за підтримкою всього нашого громадянства — таку акцію попре і дасть допомогу.

Взиваємо всіх українців доброї волі далі стояти разом у праці для Америки і України! І ставаймо всі в ряди У. Н. Союзу з нагоди Його 50-ліття, бо — в Союзі сила!

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ:

Дмитро Капітула, предс.; **д-р Володимир Ґалан,** місто-предс.; **д-р Амврозій Кібзей,** секретар; **адв. Роман Смук і інж. Степан Куропась,** члени.

Праця, забава і робітник

З різних проєктів і практик у воєнному часі може людство скористати вже в недалекій будуччині. До таких належить уладжування забав для робітників у самих фабриках чи робітнях з такою думкою, що це помагає успіхам у праці. Результати цього такі, що робітники охотніше працюють, ближче пізнаються з управителями й власниками підприємств і мають більше спільних справ до обговорення.

Товариство Розваги в Промислових Підприємствах.

„Після війни забави чи там рекреації займатимуть важне місце у плянуванню робіт" — твердить предсідник Товариства Розваги у Промислових підприємствах, Е. В. Де Ґроте в Івансвил, Інд.

Згадане товариство повстало перед двома роками і натрапило якраз вчасі війни на свою нагоду. Його директори приходять до висновку, що ця нагода буде поширена ще більше по війні. Робітник так привик до різних вигод і забав у воєнному часі, що не схоче позбутися їх опісля. Отже вже тепер заведено декуди окремі забавові площі та засоби, а по війні кожне підприємство буде вважати частиною свого обовязку подбати про правильну рекреацію для робітників. Суспільні діячі передбачують, що число годин праці впаде на 35 або навіть на 30 годин тижнево, тож треба буде робітника привязати до підприємства і зробити його більш працездатним, ніж це осягнено досі.

Акцію за поширення рекреаційних осередків підтримують ще бизнесовці, що займаються продажом і виробом спортового приладдя. Вже тепер вони не можуть настарчити приладів, щоб вдоволити домагання. А по війні, коли настануть нормальні часи, ці домагання ще зростуть.

Університетські курси для інструкторів забав.

Щось як у казці виглядає вістка, що при університеті Пурдю у Вест Лафаєт, у стейті Індіяна, відкрито спеціяльну „катедру" для вишколення інструкторів, що будуть проводити забавами робітників у фабриках. Вже й два інші університети приготовляють такі „виклади". Це не проста наука, як от колись так звані Фреблівські курси для учителів народніх шкіл, на яких учили, як бавити шкільних дітей. Теперішні курси це наука суспільного знання. Тут треба знати, як підійти психічно до народніх мас, щоб задоволити їх потреби. Крім цього такі інструктори мусять бути просто „всезнайки". Вони не лише будуть виголошувати промови, але будуть самі вчити пливати, грати в мяча — „бейзбол", знати ситківку та „пинґпонг" і інші вже знані забави й рухомі гри та ще й творити нові. Отже такі інструктори, це будуть наче директори таких відділів для розваги робітників у фабриках, як є ними окремі лікарі або цілі санітарні відділи при фабриках.

Подумає дехто, що це лише побожне бажання. Та ні! Великі підприємства послухали зазиву Товариства Розваги у Промислових Підприємствах і вже приступають у його члени. І то ще які підприємства! Такі, що мають свої розгалуження по цілому краю, а за ними підуть і менші. Ось імена деяких з таких підприємств: Крайзлер Моторз, Лакгід Еркрафт, Врайт Еронотикал Корпорейшен, Нешенел Кеш Реджистер, Вестинґгавс Електрик енд Менюфакчуринг Ко., Радіо Корпорейшен оф Амеріка, Овенс-Ілиной Ґлес Ко., Ріґел Пейпер Ко., Файрстон Тайр енд Робер Ко., Амерікен Ерлайнс, Істмен Кодак, Вулті Еркрафт, Симплекс Радіо, Кортис Врайт Корпорейшен, Бриґс Бади, Бендикс.

Ще нема одноцільного пляну, як вести ці забави й рекреації. Це буде залежати від положення робітні та від кількости робітників. Але вже тепер іде дискусія над тим, щоби забави були більше активними ніж пасивними. Тепер у багатьох фабриках є фільмові вистави й звичайні кімнати для відпочинку. Але є теж і кантини, кафетерії, місця до танців. А таке підприємство, як Консолидейтед Волті Еркрафт Корпорейшен у Нешвил, Тенесі, зогляду на це, що є денні й нічні зміни („шифти"), уладжує крім танків у відповідних перервах теж і пікніки, їзду верхом, драматичні вистави, ґолф, тенис-ситківку, шахи, навіть ловецькі вправи. В околицях, де є багато сонця, уладжують купелі для прохолоди, а деякі підприємства уладжують артистичні вистави. Це все лише зразки, бо система ще не введена, але ці зразки показують, в якому напрямі можна розвинути розривки.

Хто буде втримувати інструкторів забав?

В цій справі є різні проєкти. Але, як напр. робітничі юнії мають окремі фонди, на котрі стягають додатки до членських вкладок, так і тут пропонують, щоб обтягати по $1 річно від робітничої плати на втримання учителя-інструктора. Є теж плян, щоб уживати на це заробітків з кантин чи кафетерій, чи так званих „компанічних крамниць." Та головна журба, якою займається згадане вище Товариство, це складення програм забав для покалічених ветеранів, які вернувшися з війни, підуть до праці, а не будуть могти бігати й рухатися так, як це можуть робити здорові й непокалічені робітники. Для таких, як кажуть, найдоцільнішою розривкою буде кругольня та білярд.

МІЖНАРОДНІ ЖЕРТВИ НАЦІСТІВСЬКОГО ТЕРОРУ

(ОНА). — Коли Італія ще була у війні, а Мусоліні сидів в Римі і виголошував крикливі промови та погрожував Обєднаним Державам цілковитим знищенням, Гітлер і його посіпаки вивозили з Італії маси робітників, а на їх місце присилали чужинців. Сьогодні в Італії є велике число чужинецьких робітників з захоплених націстами країв. Можете бачити тут поляків, сербів, українців, чехів, литовців, голяндців, французів, тощо. Вони радіють з того, що їх визволено з націстівської неволі, бо кажуть, що німці страшно над ними знущалися, заставляли до тяжкої праці і примушували чужинецьких робітників робити по шіснадцять годин денно.

Аліянтська комісія переселення тепер взяла їх під свою контролю і старається помогти їм найти відповідну працю та приміщення. Робітники оповідають, що нацисти силою їх забрали з рідних земель і нічого за працю не платили. Вони є дуже обдерті, виголоднілі, знищені. Нарікають на своїх гнобителів і хотіли би на них пімститися.

Аліянтська влада випустила з концентраційних таборів велику масу жидів і з ними також є клопіт. Ці люди є так виморені голодом, що ледви ходять. Німці були навезли до Італії жидів з усіх окупованих країв і тримали їх в побудованих на скору руку таборах по два або три роки. Наша комісія робить заходи, щоб їх перевезти у відповідне місце і дати їм нагоду прийти до здоровля.

Хто з чужинецьких робітників або інтернованих жидів чується фізично здоровий і хоче вписатися до армії, тому комісія дає нагоду це зробити, а хто недужий, то має нагоду виздоровитись. Члени комісії кажуть, що мало хто лакомиться на відпочинок, бо всі вони сильно ненавидять бувших гнобителів і просяться, щоб їх приняти до армії або взяти до праці на фронті, щоби бодай в цей спосіб могли причинитися до перемоги над націстами.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

29)

Подгурський прикусив язика. Вся група подалася від шляху вліво, де стрілянина ослабала, а це давало надію на успіх прориву. Не глибоким ярком ґрупа просунулася нарівні з містечком. Побачила, що з північно-східної сторони входила у Туринку австрійська піхота. Не далі кільометра посувалися в напрямі бойової лінії ворожі кольони. Спереду, у віддеглости кільометр-півтора від ґрупи, кипів завзятий бій. Шлях відходу відтято. Не було й часу на роздумування. Тільки швидкість і очайдушна рішучість могла ще вибавити ґрупу від полону. Інтуїтивно у Павлоцького промайнув плян пробитися.

— За мною, хлопці! Лавами до лісу! — закричав вискакуючи наперед.

Божевільним скоком вирвалися гусари з яру, на бігу перестроїлися в лави. Поки в Туринці зорієнтувалися, що сталося, ґрупа проскочила вже значний простір. Допоміг скісний рух ґрупи під гострим кутом до ворожої боєвої лінії і частини в містечку. Крила заслонювали центр і сфера обстрілу рівнялася величині одного-двох їздців, а через те трудно приходилося брати на приціл. Чим далі рух гальмувався перешкодами з забитих, ямами від нічного бою; стріли з містечка заалярмували ворожі частини в боєвій лінії. Звідти відкрили огонь „валетом.[24]) Гусари не зважали ні на кулі ні на страти — гнали до лісу, звідки наступ починався.

[24]) Огонь „валетом" — значить у оба боки лінії, вперед і позад себе, наприклад — на схід і захід.

Обстріл змагався. Падали коні, придавлювали собою їздців, зривалися й через кілька скачків знов падали. Не один волочив за собою їздця, що падаючи не встиг звільнити з стремена ноги, коні кидалися у всі сторони, нещасливці попали між задні ноги тварин. Голови й груди оберталися у страшну скровавлену масу, коні тратували напів живі тіла, поки й самі не падали скошені кулями. По полі бігали коні без їздців, їздці без коней, лунали переразливі крики, мольби рятунку й проклони вмираючих, а все те покривав гамір скаженої стрілянини. Коли хто й чув крики ранених, не звертав на них уваги. Перед небезпекою пропадає приятелювання й людяні почуття; немає фаворитів ні старших. Всі підлягають однаковій небезпеці, від вояка, до найвищого команданта, всіх гонить інстинкт самоохорони і всі сподіються на щасливу случайність: — може ті всі погинуть, але я остану живим.

З кількадесятьма гусарами Паволоцький заслонював центр ґрупи від спрямованого на неї фронтового огню. Чув безперивний свист куль, викрики поранених і дивувався, що досі ще цілий. Нараз почув щось гаряче й липке, спливаюче з лівого плеча на бік, догадався, що поранений, бо болю не відчував. Вслід за тим злетіла з голови збита кулями фуражка.[25]) Кінь піднявся дуба й пробігши спотикаючись ще кілька кроків, упав. Паволоцький встиг у час зіскочити, інакше був би придавлений, та не міг вдержатися на ногах, впав з конем рядом. Коло нього наче тіні проносилися гусари, одні падали другі перескакували на бігу лежачих, топтали й перевертали поранених. Підповз до трупа свого коня, щільно притулився до нього, й так уник небезпеки стратовання. Хтось зпереду кричав: командант вбитий! — але лави летіли нестримно.

Проїздили вже останні їздці. Вихопивши револьвер побіг Паволоцький за лавою. Не сподівався вийти живим серед дзичучих з усіх боків куль. Порідилі лави без проводу почали збиватися у купу, огонь ставав доцільнішим. Поодинці почали спинюватися, зіскакували з коней, ховалися поміж убитих. На бігу ротмістр наткнувся на труп. Трохи не впав і при стрясенні почув гострий біль у плечі і шиї. Сів безрадний, старався загамувати кров.

[25]) Фуражка — літня шапка, кашкет.

Петро завважив, як Паволоцький упав, але пірваний бігом довго не міг здержати свойого коня. Це він кричав, придержував коня, поки не оминули його гуртки, а тоді повернув шукати ротмістра. Здалеку побачив його напів лежачого, спертого о труп. Думав, що вже неживий, та Паволоцький піднявся йому на зустріч.

— Ви живий, здоровий, пане ротмістр! — забувши офіційне титуловання, зрадів Петро.

— Не зовсім, Петре. Поранений. Бачиш, весь бік скровавлений, — слабо усміхаючись відповів Паволоцький. — Не знаю, як тобі дякувати. Та, здоганяймо своїх, бо ще оба в полон попадемо.

— Перевязати треба! — і Петро відривав уже мішочок з бандажем від піхви шаблі.

— То скоріше. Може ще і нам вдасться проскочити. Я можу рухатися, а рани, здається не страшні.

Похапцем Петро перевязав ротмістрови плече, примістив його поперек сідла й почвалав наздогін. Перемучений кінь під подвійним тягарем відставав, простір між ним і лавою помітно збільшувався. Огонь не уставав, однак ґрупа встигла оправитися від хвилевого замішання і знову кинулася на пробій. Передні їздці досягали вже лісу, звідти відкрили огонь, аби улекшити спосіб дістатися туди своїм відставшим. За кілька хвиль був у лісі й Петро. З гущавини підходила піхота заняти позиції на окраїнах.

(Дальше буде).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Католики та анти-семітизм

Католики, як прихожани так і священники, останніми часами виступають відверто проти анти-семітизму, упередження, нетерпимости та злоби, що зроджує анти-семітизм. Католики знають, що значить анти-католицизм. Пізнали вони це пару століть тому в Европі, на початках розвитку нашої власної країни, доки вона не стала республикою, ба навіть ще в половині минулого століття таки тут. Вони знають дуже добре, що упередження та нетерпимість, які зроджують анти-католицизм та анти-семітизм, є паростками того самого коріння.

Архиепископ Спелман з Ню Йорку, один з визначніших провідників Католицької Церкви в Америці, не раз осуджував подібного роду нетерпимість. Пару місяців тому, в статті, що зявилася в „Америкен Магазин", він писав: „Останніми часами католиків часто обвинувачують в анти-семітизмі і, безперечно, деякі католики винні в тім. Що анти-семітизм є злом з католицької та загально-людської точки погляду, як рівнож з американської, про те доводилося несчисленно разів, різними способами, багатьма особами, так, що зайвим є повторювати це знова".

Єпископ Шейл, провідник Католицької Організації Молоді в Шикаго, також заняв виразне становище в тій справі. Він казав: „Єврейська проблема, яка є дійсно проблемою, є безперечно не тільки єврейською. То є проблема людства. То є наша проблема. Положення, що маємо перед собою, не є проблемою тільки еврейства. То є проблема, що глибоко зачіпає католиків, протестантів та всіх людей доброї волі скрізь. Не можемо дивитися байдуже, холодно на терпіння, нещастя, жорстокі переслідування наших співгромадян, не зрадивши високим, святим засадам релігії, засадам загально-людським, не притупивши наш розум, не понижуючи самих себе".

Католицькі часописи при кождій нагоді звертають увагу своїх читачів в редакційних статтях на ту важну справу, гостро засуджуючи анти-семітизм. В одному з тих часописів, „Флорида Католик", видання дієцезії в Ст. Августин, Флорида, ясно і виразно говориться так:

„Нікому, хто визнає себе християнином, а тим більше ні одному католикови не треба нагадувати, що анти-семітизм порушує основні засади нашої релігії. Ніяке пояснення того зла на історичній, економічній чи психольогічній основі не може виправдати його морально. З якогоб погляду ви не дивились на анти-семітизм, він є злом і католицька наука осуджує його рішучо і без застереження.

„Архиепископ Муній з Дітройт, промовляючи недавно на громадському зібранні, влаштованому на пошану героїв варшавського ґетта, висловив глибоку правду, коли заявив, що саме тільки осуджування анти-семітизму має малі наслідки, або жадних. Ми всі добре собі усвідомляємо, що ненависть і відкрите чи приховане переслідування евреїв є таким самим злом як ненависть і переслідування інших меншинових груп, релігійних і расових.

„І все таки ми є свідками швидкого зросту того зла в нашій країні, і що гірше, дивної байдужности, що часто подібна до визнання того зла, з боку тих осіб, які повинні були би стояти в перших рядах в боротьбі з тим злом.

„Це трохи прикро, не кажучи гірше, коли наприклад бачите, як добрі, примірні католики на товариських сходинах помагають ширити так звані єврейські „жарти" та різні пльотки, а дуже обурюються, як їм закинути анти-семітизм. Покликаються на те, що мають своїх особистих приятелів евреїв. Проте, може і не свідомо, спричиняються до зросту і поширення того зла.

„Найбільш зрадливою рисою анти-семітизму є те, що він легко переходить у звичку. Поміж нашим оточенням є дуже не багато таких, що можна їх було би назвати „переконаними" противниками евреїв, щоб ними переконати американців. Не треба багато труду аби розбити подібну доктринерську форму анти-семітизму. Дійсна загроза, яку маємо перед собою, походить від хитрійшого роду анти-семітизму, що швидко стає модерним серед нас.

„Складати на евреїв вину за воєнні невигоди і труднощі життя, стало звичайною справою, в якій беруть участь навіть ті, що не мають найменшого поняття про основні економічні та соціяльні умови. Діти, по прикладу старших, і собі повторюють різні байки та помимо волі під словом **еврей** уявляють собі особу нижчого роду, сумнівного характеру. В із що раз ширших колах громадянства на еврея дивляться як на особу, на яку можна складати вину за наші економічні та соціяльні недомагання.

„Для того, щоб знищити цю форму анти-семітизму, треба свідомого старання кожного з нас. Грубої лайки не спинити високими проповідями. Тільки ділом, доброю волею можна те осягнути. Так і з анти-семітизмом не можна успішно боротися тільки теоретичними доказами доброї волі і справедливости. Один відважний член товариства, який бавиться анти-семітизмом, може причинитися більше до його стримання, ніж запальні статті та промови.

„Цілком правдиво, що сновання та поширення анти-семітизму служить професійним агітаторам для використання наївности чутливих евреїв, як зазначив архиепископ Муній. Спинити ту діяльність є завданням, за яке повинні взятися самі евреї. Свідомі евреї також визнають важливість усунення можливих помічних причин анти-семітичної зарази.

„Одначе, в остаточному підрахунку, анти-семітизм є насамперед проблемою **нашою**, як християн і американців. Ніхто тої проблеми за нас не вирішить. Мусимо її розвязати самі, почавши зразу, сьогодня.

Загальна Рада — ФЛІС.

Небезпечно з тестаментом

В одним з південних стейтів жив багатий плянтатор, але страшенно скупий. Коли захорів, місцевий лікар заопікувався ним, не питаючися навіть за гроші. Колиж плянтатор подужав, стидно йому стало, що не платить лікареви. Отже, щоб його позбутися, каже йому по виздужанню: „Пане докторе: Вибачте, що не плачу вам готівкою, але я подбав за вас при писанню мого тестаменту. Вам прийде якась частка з мого маєтку по моїй смерти".

Лікар зовсім не збентежився тай каже, нехотячи: „Позвольте, я ще перегляну, чи не зайшла яка помилка при писанню рецепти на лік для вас. Я думаю, що там треба буде зробити маленьку зміну".

120 мілліонів мап для інвазії

Принесли з Лондону телеграми вістку, що мапи приготовані для інвазії Нормандії, створилиб стирту висоту на 12 миль, колиб їх поскладати на одну купу. Високі британські офіцири твердять, що британійцям могло забракнути куль та виряду в початках війни, зате вони мали повно військових мап ще в 1939 р. Відколи війна розпочалася, британійці безупину продукували мапи для цілого світу. Обраховують, що досі видрукували вони білійон мап, а з них 120 мілійонів для самої інвазії Бретанії.

Америка теж працює з великою енергією для видання мап. Десь недалеко міста Вашингтону находиться великий будинок без вікон, а в ньому працює сотки знавців для продукції найпотрібнішого воєнного оружя — тобто воєнних мап. Команда армії твердить, що впродовж 1944 р. виданих буде 140 мілійонів мап для вжитку вояків, що наїздять Францію. Це 4 рази більше ніж усіх мап надрукованих для американського війська в Европі вчасі першої світової війни.

Вояк може повзнути на череві, може їхати тенками або „троками", може летіти літаком, але він мусить наперед знати, куди він іде. Отже вояк мусить знати наперед положення міста, села, залізниці, ріки чи шляху, долини й гори. Ті всі інформації дає воякови мапа. Тому американський відділ мап друкує по 100,000 мап денно, а по 3 мілійони тижнево для різних воєнних фронтів. Але й ця велика кількість не є вистарчальна й решту мап доробляється заморем.

Температура при виробі мап.

Згаданий будинок у Вашингтоні, в якому заняті знавці, має знамениту холодільну систему. Правда, вона служить для вигоди людей, що працюють серед літньої спеки, але холодільня потрібна теж для втримання однакової температури вчасі виробу мап. Інакше і фотографії і самий папір то корчиться, то відпружується і це дуже шкодить мапам.

Виробити мапу не така легка справа, як на ню подивитися. Мапа, що має напр. 5 красок, мусить переходити аж 5 раз через друкарську машину, окремо на кожну краску. Колиб унаслідок зміни температури папір скорчився або розтягнувся, тоді він не найде на свою точку на машині і вийшлиб дива. Одна малесенька частина міліметра на мапі може творити різницю на десятки миль при стріляню гармат на підставі обрахунків з мапи, а тоді битва наперед засуджена на прогру. Ба, що більше, наші кулі можуть летіти на наше власне військо!

Американські воєнні мапи виробляє або сама армія в Службі Військових Мап, або в друкарнях, котрим віддає армія таку роботу за контрактом. Кліші до мап приготовляє армія, але виріб, тобто друкування мап з цих металевих образків, може вже виконати хто інший. Наділі 30 наймлених контракторів виробляють двічи тільки мап, як виробляє Служба Військових Мап. Армія дає точні інструкції, як їх виробляти і дає папір для них. Коли вони вже надруковані, їх посилається командантам на фронтах, а там знову є цілий штаб рисівників та інших знавців, які додатково зазначують на цих мапах такі зміни, які зайшли вже вчасі друковання мап, як от висаджені в повітря корабельні доки в пристанях чи доми. Офіцири, які вживають мап і завважають якісь зміни, мають обовязок зазначити зміни на мапі і післати негайно до Головного Інжиніра у Вашингтоні.

Між американцями й британійцями є порозуміння щодо виробу мап. Одні й другі інжинірі випрацьовують потрібні подробиці на підставі поділу праці, а потім вимінюють випрацьовані пляни між собою. Військові мапи поділені на 5 родів. Наперед є загальні мапи з неконечно докладними помірами. Вони потрібні для складення операцій в якомусь краю. Потім докладніші мапи, в яких один цаль представляє в дійсности 8 миль. Третій рід це мапи самого терену, тобто положення місця для посунення боєвої частини. Четверті — це образки терену зняті з літака, а пяті це мапи, в яких зазначені повітряні шляхи для летунів.

Мова мап.

При виробі мап важну ролю грає мова, в якій нарисована мапа. Мапи, видані в Росії, в Японії, в Греції чи ще де, мають свої букви й назви місцевостей в своїм письмі. Для американців та британійців треба ці словянські, грецькі чи японські букви „переписати" чи там „транслітерувати" латинсько - англійськими буквами так, щоб імя місцевости, ріки, залізниці звучало так само, як в оригінальній мові.

Нараховують, що поверхня землі обіймає 56 мілійонів квадратових миль без поверхні моря, а з них ще 40 мілійонів не є схоплених на мапи, або лише дуже недокладно зазначених. Ця недокладність трапляється головно в Росії та в Китаю, ба навіть острови Филипіни, хоч належать до Злучених Держав, не були як слід схоплені для мап. Добре провірені простори для мап це такі краї, як Німеччина, Франція, Англія, Італія, Японія, Корея й Формоза. Рисування мап є дуже давним мистецтвом і його знали ще старинні єгиптяни, греки й римляни. Кажуть, що першу мапу зладив грек Анаксімандер, а римляни розвинули штуку продукування мап так далеко, що мали мапи загальні й топографічні, тобто мапи поодиноких місцевостей.

AMERICAN HEROES
BY LEFF

Through a two-hour hail of shells and grenades on the Anzio beachhead, 20-year-old Pfc. Alton W. Knappenberger, Springmount, Pa., fought from an isolated knoll, disrupting a German counterattack. When his last ammunition was taken from the body of a casualty he fought his way back to his Company. *Buy War Bonds today for victory.*

U. S. Treasury Department

Підставове розуміння туберкульози

У Злучених Державах туберкульоза (чахотка, сухоти) стоїть на семому місці як причина смерти. Не зважаючи на це 60,000 людей, отже населення одного пересічного містечка, вмирає річно від цієї недуги. Упродовж чотирьох літ загальне число померших на чахотку перевищає число небіжчиків, що згинули на полі боїв у всіх минулих війнах нашого краю. Ще більш значуче в цьому те, що туберкульоза найбільше вбиває молодих людей, значить в такому віці, коли людина є найбільше продуктивною в своєму життю. Яка третина померших від туберкульози це женщини у віці між 20 і 30 літами а кожного року яких 20,000 жінок саме у віці, коли можуть родити діти, вмирають від чахотки.

Війна підпомагає поширення цієї недуги. Звіти з великих американських міст виказують і тепер збільшення числа жертв внаслідок туберкульози. Це тому, що у воєнним часі буває багато нагромаджених людей в одному місці, робітники перепрацьовуються, нема часу на добре відживлювання вчасі роботи, а коли є добра заробітна плата, робітник нерадо залишає працю для виздоровлення, аж біда його притисне, та нажаль, часом уже запізно...

Хто хоче недопустити до недуги чахотки, мусить знати, що вона поширюється як зараза внаслідок бацилів. Чахотки не унаслідують діти, хоч можуть бути до неї схильні з уродження. Перестуда та бронхайтис не є признакою чахотки, але може до неї довести, як буде занедбана. Загалом туберкульоза не розвинеться, коли не загніздиться в людині туберкулічний бациль-заразень. З крови матери чи батька дитина не може унаслідити чахотки, але може заразитися від батька-матері, коли при них буде жити, якщо вони хворі. Отже все треба мати на тямці: Недопустити бацилів чахотки до тіла дитини чи людини.

Найчастіше переноситься туберкулічний бациль через слину, плювотину з кашлю, через харкання від одної людини до другої. Брат, сестра, мати, батько, які цілують одні одних заціплюють бацилі. Хто спить у кімнаті зараженого на туберкульозу, самий набавляється недуги. Хто пє молоко з туберкулічної корови, як воно не є відповідно спреповане, виставляється на недугу туберкульози. Людина туберкулічна, коли передає харч або напиток здоровій людині, може здорову людину привести до чахотки.

Коли вже знаємо причини й способи перенесення чахотки одної людини на другу, повинно бути легко недопустити до поширення цієї недуги. Та, на жаль, воно так не є. Воєнне положення спричинює безупинне перенесення людей, перенесення людини з фарми до промислових центрів, а найважніше те, що людина не чує, коли саме вона попадає в недугу туберкульози. Отже тому є багато людей, що й самі хворіють на чахотку й других заражують несвідомо. Стратеґіки недуги називають туберкульозу „пятою колюмною", бо вона ділає підступно і її відкривають щойно тоді, коли вже шкода зроблена.

Найпевнішим способом відкриття туберкульози є піддатися під ділання промінів X („Екс-Рей"). Але звичайно це робиться щойно тоді, коли вже є підозріння, що недуга загніздилася. Правда, тепер багато підприємств, заки приймуть робітника до роботи, кажуть йому піддатися під оглядини лучами X. Але ще не всі фабрики мають ці уладження.

Крем насвітлювання промінними X лікарі можуть ще пізнати недугу туберкульозу через хемічний розслід слини. Є також заціплювання при помочи туберкуліни, а воно виказує на шкірі червону пляму, коли людина не є хвора на туберкульозу, отже це так звана негативна проба.

Як хто набавився чахотки, нема іншої ради, як піддатися цілковитому спочинкови, чи то від фізичної чи від умової праці. Впарі з цим іде перебування на чистім повітрі, вигрівання на сонці і розумне відживлювання. Не конче переїздатися, але їсти добре й багато. Не треба вірити, що лише теплі околиці добрі для вилікування з чахотки. Холодна околиця є таксамо доброю, як і гаряча, коби лише чисте повітря. Певного ліку проти чахотки ще не найдено, хоч є деякі признаки, що напр. лік „сульфа", а саме її відміна під назвою „промин" частинно помагає туберкулічним людям. Труднощі в тому, що лік мусить убити туберкулічні бацилі, але так, щоб не знищити тканини легенів, котра є подекуди така делікатна, як самі бацилі. Отже лекше є знищити тканину, на якій розвивається туберкулічний заразень, ніж самого заразня.

Новішими часами є навіть деякі операції проти чахотки, але вони дуже складні.

На всякий випадок є багато санаторій, де пробують всіляких метод в додатку до лікування сонцем, харчем, чистим повітрям, вигодою життя та повним спочинком. Операції помагають на втисканню повітря в легені при помочи відповідних приладів. Є ще так зване знищення френічного нерву, тобто нерву, що біжить із шиї до віддихової рури. У кінцевій стадії чахотки вживають виімкову операцію, званої „торакопластія". Тоді зменшають величину легенів через вирізання кількох ребер в долішній частині. Це лише помагає гоїти легені тому, що вони не є стиснені.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

11. серпня 1904.

ВІСТИ ПРО ПЕРШИХ УКРАЇНСЬКИХ ІМІҐРАНТІВ У КАНАДІ

З Бивер Крік, Алта, Канада, пишуть: Ще в році 1892. перші наші українці заїхали зо старого краю до Канади. Було їх тоді всього лиш 7 родин. Приїхали зразу до Манітоби між німців, які були там замешкали вже 30 літ скорше. Наші люди полишили свої родини урядовім іміґраційним домі, а самі стали на роботу в німців, але далеко один від другого. Тоді стало їм ще гірше, бо не видали себе, а ще й тужили за рідним краєм. Але вже за рік почулися ліпше, заробили трохи гроша і з Манітоби виеміґрували до Алберти. Тут побудували свої церкви, доми й школи. — В. Р.

ВІДЧИТ п. ПЛЯЦКА В НЮ ЙОРКУ

Дня 30. липня братство св. Володимира уладило вечерок в память свого покровителя, що перший вніс світло Христової науки між українців. Вечерок був замітний тим, що на ньому виголосив відчит п. Пляцко. Він розвинув перед присутними картини з нашої історії, нашого лихоліття, перейшов і славні наші часи та насвітлив причини нашої іміґрації до Америки. — Після його відчиту дівчина з Джерзі Сити, Возняк, віддеклямувала „Тополю" Шевченка, хор відспівав в супроводі музики наш народний гимн, а хлопці з дівчатами парами понеслися у вир танцю.

ГР. КАТОЛ. СВЯЩЕНИКИ СОВІТНИКАМИ ЛАТ. ЄПИСКОПА

Будапештенська „Неділя" звідомляє, що римо-католицький єпископ у Питсбурґу іменував своїми совітниками таких греко-катол. священників: о. А. Дзубая, І. Сабова й Е. Саталу.

МОСКВОФІЛИ ЗНАЮТЬ ЛИШ РИТИ

Хто слідить за тим, що діється на Американській Україні і в кого очи не засліплені партійною ненавистю, той мусить признати, що москвофіли в Америці нічого не роблять, лиш риють та стараються нищити роботу других. Українці поставили Союз на тій висоті, на якій він тепер стоїть, видавали й видають „Свободу" та повчаючі книжечки, заложили Шкільний Фонд, Еміґраційний Дім, помагали страйкарам в біді, помагали краєвим академикам вчасі їх сецесії з університету, заложили У. Народний Дім в Америці, видають „Слово" і т. п. А москвофіли рили, рили і все ще риють проти всякої народньої роботи.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає до відома, що дуже важні місячні збози відбудуться в неділю пополудні, 20-го серпня, в гали У. Н. Дому. Просимо всіх членів прийти і полагодити всі справи, які будуть на деннім порядку. — За уряд: Ю. Гоголь, предс.; М. Сендзік, кас.; П. Дудко, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що зборц відбудуться в неділю, 20. серпня, в год. 2. пополудні, в салі парохіяльній, 4950 С. Павліна ул. — За уряд: В. Горинець, предс.; А. Партика, кас.; І. Побуцький, секр.

Азербейджан

Між народами, що змагаються за визволення зпід московського ярма, одно з передових місць займають азербейджанці. Той мусулманський нарід, расово й мовно близько споріднений з турками, живе здовж південної частини західного берега Каспійського моря. Державний кордон ділить Азербейджан на дві частини: південна належить до Персії, північна до СССР; лиш що останню обіймає азербейджанський рух.

На початку XIX. століття, коли Росія взялась до послідовного підбою Кавказу, Азербейджан ділився на кілька дрібних ханатів, що підлягали Персії. Після двох невдатніх воєн Персія зреклась північного Азербейджану на користь Росії — та не значило це, щоб Азербейджан перейшов під російське панування. Щоби справді заволодіти Азербейджаном, мусіли москалі по черзі підбити всі азербейджанські ханати, що завзято боронились, зокрема ханат Ганджа.

Азербейджан славний своїми багатствами нафтової ропи. Вже у старині славився він своїми вічними вогнями, що їм поклонялись сповідники релігії Заратустра; це горіли земні ґази, що добувались на поверхню. Від коли люди навчилися уживати нафту до Азербейджану звернулись модерні паломництва поклонників нафти. Широкою струєю поплив чужий капітал, ще ширшою — російське й вірменське робітництво. Баку столиця Азербейджану, стало великим міжнароднім містом. Азербейджанці проявили куди більше господарського хисту ніж галицькі українці: поважна частина нафтових теренів залишилась у татарських руках, виросла нова верства — азербейджанська плютократія. Таке ділялось у Баку — зате на провінції небагато змінилось: азербейджанський селянин залишився вірний своїм консервативним предкам, своїй мусулманській релігії, свому духовенству та своїй шляхті.

Прийшла революція, соціялізм вирвався з конспіративного підпілля і став панучою догмою новоутворених держав — лиш до консервативної азербейджанської суспільности він не вдерся. Серед азербейджанців повстала зближена до большевиків партія „гюмет", але вона не мала ніяких вплывів. Більшість азербейджанців обєдналась у консервативно-клерикальній „партії мусулман у Росії" і трохи ліберальній партії „мусават", що гуртувала інтелігенцію, дідичів і капіталістів — себто найбільш впливові верстви. Мусаватові припала роля провідної партії в азербейджанській державі.

Народини тої держави були важкі, криваві. Збольшевизовані вояки з протитурецького фронту, що розлетівся після революції, рабували край масово, вбиваючи азербейджанців. Большевицький совєт у Баку рішив заволодіти містом після 4-денних завзятих вуличних боїв у березні 1918 р.; московське робітництво перемогло, бо помогли йому місцеві вірмени численні та добре озброєні. Ту перемогу закінчили вірмени жахливим погромом цивільного мусулманського населення.

Азербейджанські національні елементи зосередились у західній частині краю, зорганізували там армію та розвинули реґулярну війну з російсько-вірменськими військами бакунського совєту. Той останній користувався підтримкою совєтської Росії, опісля англійців (які намагались зорганізувати на Кавказі барієру проти Центральних Держав), але кінець-кінців у вересні 1918 р. азербейджанці при підтримці турецьких військ заняли Баку. То місто стало столицею незалежної азербейджанської республіки, яка повстала у травні 1918. після розпаду закавказької (азербейджансько-грузинсько - вірменської) Федерації.

Коли Туреччина скапітулювала у світовій війні, вона мусіла відкликати свої війська з Азербейджану, який тоді попав під впливи Англії, що якийсь час тримала у цілому Закавказзі свої військові залоги. Британські війська відійшли — від тоді ніякі зовнішні чинники не обмежували повної незалежности Азербейджану.

Молода республіка розвивалася гарно. Була це перша справді демократична мусулманська держава, де жінки мали всі громадянські права. Азербейджанський уряд толерантно відносився до меншин, навіть віддав деякі міністерські теки москалям. Та його завдання були не легкі. Під російським ярмом азербейджанський нарід не мав змоги виховати досить великих кадр власної інтелігенції, тому на кожному кроці бракувало людей. Прийшлось обсаджувати державні становища чужинцями, толерувати російську мову по урядах. Дуже охоче приймав Азербейджанський уряд до державної служби українців та ставився до них дуже прихильно. Представником України при азербейджанському уряді був український посол у Тифлісі; в Баку був український консуль.

Не легко було азербейджанцям зорганізувати армію, бо царський уряд звільнив був кавказьких мусулман від військової служби, щоб не дати їм змоги здобути військового вишколу. А збройної сили було Азербейджанові треба. Денікін, що заволодів Підкавказзям і здобував один по одному аули північно-кавказьких верховинців, зближався до кордону Азербейдажну; супроти тої загрози Азербейджанскьий уряд заключив оборонний союз з Грузією. Важко було Азербейджанові розмежуватися з Вірменією, тому на азербейджанському пограниччі постійно йшли збройні сутички; зосереджено там більшу частину азербейджанських військ.

Вихіснували цю обставину большевики, що після перемоги над Денікіном заволоділи всіми землями на північ від Кавказу. В ночі на 27. вересня 1920 р. вдарили вони негайно на азербейджанський кордон, викликуючи рівночасно комуністичне повстання в Баку. Азербейджан став совєтською республикою і совєтською базою на Близькому Сході.

В тих часах Москва вела складну політику на Сході, намагаючися скапіталізувати національні змагання східних народів проти европейських кольоніяльних держав; головним висловом тої політики був скликаний до Баку конгрес східних народів. З Азербейджану вирушили червоні війська на підбій Вірменії та Грузії, щоб наладнати звязок з Туреччиною Кемаля Паші, що тоді орієнтувався на Москву. Азербейджан був базою для совєтської армії та фльоти, що намагалась заволодіти Персією.

Большевики здобули Азербейджан, його нафту, його оперативні бази — але не здобули душі його населення. Азербейджанці зареаґували на большевицьку інвазію так само як на інвазію царських військ перед сто роками довгою низкою повстань. Большевики втопили ті відрухи в морі крови. Та азербейджанці дальше невтомно змагаються ма вільний національний мусулманський Азербейджан.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: о. Петро Понятишин з Пітбурґу, Па., $26; о. Андрій Кіст з Міннеаполіс, Мінн., $25 як жертву від відділу 32 Організації Державного Відродження України; А. Г. Біловус з Дітройт, Міш., $5 як місячну жертву; Юрій Небор з Шікаґа, Ілл., $5.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 7. серпня 1944 р. померла в 60. році життя
АННА ВЕСИЛЮК,
членкця 368. відділу У. Н. Союзу в Вунсакет, Р. Ай.
Покійна походила з Нового Таргу, Галичина. Полишила в смутку мужа і 5 синів, з котрих 2 є в армії. Похорон відбувся в четвер, 10. серпня, з гр. катол. церкви на парохіяльний цвинтар. — В. Їй П.!

Дня 6. серпня 1944 р. померла в 46. році життя
АНАСТАСІЯ СТРАП,
членкця Тов. Запорозька Січ, від. 251 У. Н. Союзу в Клівленд, О.
До У. Н. Союзу вступила 1923 року. Походила зо села Явірник Руський, повіт Добромиль, Галичина. Покійна полишила в смутку мужа Миколу, одну замужну дочку Катерину Жеруха, одного внука й дві сестри: Марію і Софію в старім краю.
Похорон відбувся з гр.-катол. церкви св. Ап. Петра й Павла 10. серпня на гр.-катол. церковний цвинтар. — В. Їй П.!
Й. Керик, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. серпня, в год. 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Приходіть усі і платіт точно свої належитости. Ті члени що ще не відібрали своїх чеків дивіденди, хай прийдуть і візьмуть, бо нема тільки часу, щоб урядник мії кожному доручити. Просимо прийти на час, щоб збори покінчити до третої години. — В. Братусь, пр.; А. Дяків, кас.; В. БРартош, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. серпня, в годині 3. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і членкинь, місцевих і позамісцевих, прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. Рівнож просимо не забувати за приєднування нових членів до Бр. і У. Н. Союзу. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Д. Марії, від. 112, буде мати місячні збори в неділю, 20. серпня, зараз по Сл. Божій, в гали 2280 Калич Еве. Просимо всіх явитися і забрати свої чеки дивіденди. — Марія Ліска, пр.; Параня Різун, кас.; Катерина Габрівська, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 19. серпня, в год. 7:30 ввечір, в гали У. Д. Клюбу, 31-14 Гренд Еве. Просимо всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкинь явитися на ці збори. Просимо членів, що мають книжечки, принести на збори. Також просимо родичів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союзу, вписати їх на цих зборах. Взиваємо довгуючих членів вирівнати свої вкладки. — М. Лисицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ІЛЬКО ЗІЛЬОНКА, зо села Сугрів, повіт Бібрка, пошукує **МАРІЇ БУЖЕКОВСЬКОЇ** зо села Глібовичі Великі, повіт Бібрка, Галичина. Має перебувати десь в Ютика, Н. Й. Хто знав би де вона живе, або вона сама, хай зголоситься на адресу:
ІЛЬКО ЗІЛЬОНКА,
31 Mission St., Stamford, Conn.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН ч. 1021. Несподівана небезпека.

Як автомобіль їхав скоро дорогою, Джонатан Бакер підсміхався до себе: „Я не можу їхати до Африки, отже я привожу собі Африку сюди".

„Я боюся, дідусю", сказала дівчина. „Пустяки", сказав Бакер, „звірят не звільнять, поки я не дозволю".

У тій хвилі авто зробило закрут і стануло перед носорогом.